

УДК 340.1:340.12

DOI <https://doi.org/10.32782/pdu.2024.1.53>

РОЛЬ ЮРИДИЧНОЇ ТЕХНІКИ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЯКОСТІ ЗАКОНОДАВСТВА: ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

Ю. В. Цуркан-Сайфуліна

доктор юридичних наук, професор
завідувач кафедри теоретичної юриспруденції та прав людини
Чернівецького навчально-наукового
юридичного інституту
Національного університету
«Одеська юридична академія»
ORCID ID: 0000-0003-3125-4655

Ю. Д. Агатій

асистент кафедри теоретичної юриспруденції та прав людини
Чернівецького навчально-наукового
юридичного інституту
Національного університету
«Одеська юридична академія»

Юридична техніка відіграє ключову роль у формуванні якісного та ефективного законодавства, забезпечуючи його послідовність, зрозумілість та відповідність правовим нормам. Вона включає методи та прийоми, що сприяють чіткому формулюванню правових положень, логічній структуризації нормативно-правових актів, а також їх узгодженню з чинною правовою системою.

Використання юридичної техніки дозволяє зменшити кількість помилок, прогалин та суперечностей у законодавстві, що, у свою чергу, підвищує ефективність правозастосування і зміцнює довіру до правової системи. Розвиток сучасних правових систем супроводжується швидкими змінами у законодавстві, що вимагає від нормотворців застосування досконалих інструментів юридичної техніки для адаптації до нових викликів. Однак недостатнє застосування цих інструментів може призвести до недосконалості правових норм, їх неузгодженості з іншими нормативними актами та виникнення правових колізій. Юридична техніка спрямована на подолання цих проблем, що сприяє підвищенню якості законодавчого процесу і відповідності законодавства сучасним суспільним потребам. Крім того, вона відіграє важливу роль у кодифікації та систематизації правових норм, забезпечуючи їх єдність і послідовність.

Увага до юридичної техніки також є важливою для міжнародного правового співробітництва, адже гармонізація законодавства вимагає точного дотримання принципів і стандартів юридичної техніки. Розвиток цієї сфери є необхідним для створення стабільної правової системи, яка відповідає вимогам сучасного світу, і для забезпечення високого рівня правової безпеки та передбачуваності. Застосування сучасних підходів юридичної техніки сприяє підвищенню ефективності законотворчої діяльності, що дозволяє більш точно регулювати правові відносини, зменшувати ризики правових конфліктів та створювати сприятливі умови для правового захисту громадян та суб'єктів господарювання. Особливо важливим є її значення у процесах гармонізації національного законодавства з міжнародними стандартами, що створює передумови для більш якісної інтеграції до міжнародної правової системи.

Ключові слова: юридична техніка, правова система, правотворчість, кодифікація, нормотворчість, правові колізії, правозастосування.

Постановка проблеми. Забезпечення високої якості законодавства є однією з основних вимог для стабільного функціонування правової системи та ефективного правозастосування. Проте сучасна нормотворча діяльність стикається з низкою викликів, таких як швидкі зміни в суспільстві, технологічні нововведення та необхідність гармонізації національного законодавства з міжнародними стандартами. Недосконалість правотворчої техніки, відсутність чітких методологічних підходів та правових інструментів можуть призводити до виникнення колізій, прогалин та недоліків у законах, що ускладнює їх правильне застосування на практиці. Ці недоліки не лише впливають на якість правової регуляції, але й створюють значні перешкоди для забезпечення юридичної передбачуваності та правової безпеки. У цьому контексті виникає потреба у дослідженні юридичної техніки як інструменту забезпечення якості законодавства, який дозволяє мінімізувати вказані проблеми та забезпечити узгодженість, зрозумілість і стабільність нормативно-правових актів.

Метою дослідження є аналіз ролі юридичної техніки у забезпеченні якості законодавства, вивчення теоретичних основ та практичних аспектів її застосування в процесі нормотворчості. Основна увага приділяється визначенню ефективних методів і прийомів юридичної техніки, які дозволяють мінімізувати правові колізії, прогалини та помилки в законодавстві, а також підвищують ефективність правозастосування.

Проблематика. Тема юридичної техніки та її впливу на якість законодавства активно досліджується як в Україні, так і за кордоном. Сучасні наукові дослідження спрямовані на вдосконалення методів і прийомів юридичної техніки, зокрема на оптимізацію процесу правотворчості та правозастосування. Одним із ключових викликів залишається гармонізація національних законодавчих систем з міжнародними стандартами, що вимагає точного застосування інструментів юридичної техніки. Водночас, існує потреба в глибшому аналізі теоретичних основ юридичної техніки, зокрема її впливу на систематиза-

цію законодавства, зменшення правових колізій і підвищення ефективності правового регулювання. Основний виклик полягає в недостатній увазі до цих аспектів у практичній діяльності нормотворчих органів, що часто призводить до появи прогалин, суперечностей та неузгодженості законодавчих актів.

Основний матеріал. Юридична техніка є юридичним мистецтвом, яке включає вимоги, правила, засоби та прийоми праворозуміння, правоутворення і правореалізації. Техніка права також спирається на природно-історичний підхід, який допомагає у спрощенні та систематизації правових норм [2].

Основна мета юридичної техніки полягає в тому, щоб створювати зрозуміле, логічно побудоване та взаємопов'язане законодавство, яке є доступним для розуміння як громадянами, так і правозастосовними органами.

Як зазначає Середюк В.: «Юридична техніка є не лише однією з найактуальніших, але й однією з найскладніших проблем сучасної юриспруденції. Всупереч тому, що впродовж минулого століття класики юридичної науки здійснили чималий внесок у розвиток цієї сфери юридичного знання, сьогодні правова наука в Україні перебуває лише на початку шляху створення теорії юридичної техніки, настільки необхідної для вирішення не тільки теоретичних, але й практичних проблем права» [6, с. 24].

На теоретичному рівні, юридична техніка є результатом багатовікової еволюції правової думки. У розвитку цього інструменту важливу роль відіграли різні правові системи, серед яких особливо виділяється римська правова традиція.

У своїй дисертації Дзюбенко О. дійшла висновків, що юридична техніка є багатогранною теоретико-правовою категорією, що, з одного боку, обумовлено її приналежністю до теорії права, а з іншого – безпосереднім використанням її правил уповноваженими суб'єктами при створенні, скасуванні та упорядкуванні правових актів в цілому та відомчих зокрема [1].

Сучасна юридична техніка розвинулася у відповідь на потреби суспільства в більш точному та зрозумілому законо-

давстві. Правотворча діяльність сьогодні вимагає більш досконалих інструментів, здатних врахувати швидкі зміни в суспільстві, економіці та технологіях. Особливого значення юридична техніка набуває у контексті міжнародної співпраці та гармонізації законодавства, оскільки правові норми повинні бути адаптовані до міжнародних стандартів, зберігаючи при цьому логічну та структурну єдність.

Роль юридичної техніки в правотворчості полягає також у зменшенні кількості правових колізій та прогалин у законодавстві. За допомогою чітких правил створення нормативно-правових актів можливо уникати суперечностей між різними правовими нормами, що дозволяє підвищити ефективність правозастосування. Крім того, юридична техніка сприяє підвищенню рівня правової визначеності, що є важливим фактором стабільності правової системи.

Трухан І. визначає, що розвиток юридичної техніки, який нині відбувається у стрімких умовах євроінтеграції, неможливий без формування в Україні належної інституційної структури, здатної забезпечувати ефективне застосування адаптованого законодавства, зміцнення демократичних, політичних, в тому числі державних органів, громадських організацій [7, с. 103].

Таким чином, юридична техніка є комплексним інструментом, який забезпечує високу якість законодавства, його доступність та ефективність у правозастосуванні. Вона відіграє важливу роль у розвитку сучасних правових систем, допомагаючи уникати правових колізій, зменшувати прогалини в законодавстві та забезпечувати узгодженість між нормативно-правовими актами. Ефективне використання юридичної техніки сприяє підвищенню рівня правової визначеності, що, у свою чергу, забезпечує стабільність правової системи та довіру до неї з боку громадян і суб'єктів господарювання.

Одним із ключових методів юридичної техніки є кодифікація, яка передбачає впорядкування правових норм шляхом об'єднання їх у єдиний систематизований законодавчий акт. Кодифікація сприяє усуненню правових колізій, підвищенню

внутрішньої узгодженості норм та забезпечує більш зручне і зрозуміле застосування законодавства. Цей метод є одним із основних у сучасній юридичній техніці, оскільки дозволяє не лише впорядкувати правову базу, але й зробити її доступною для правозастосування. Завдяки кодифікації забезпечується цілісність нормативно-правової системи, що дозволяє зменшити ризики виникнення неузгоджених або протирічних норм.

Лебеденко В. вказує, що значна частина чинних нормативних правових актів в Україні є неякісною з погляду на нормотворчу техніку. Невдалі формулювання або неточні вживання термінів, допущення суперечностей, некоректні посилання і т. ін. породжують зволікання, сприяють помилкам, виникненню непорозумінь у практичній правничій діяльності, заважають ефективному реформуванню багатьох сфер державного та громадського життя [5, с. 53].

Важливим прийомом юридичної техніки є систематизація законодавства, що полягає в приведенні різних правових норм у певну логічну послідовність. Систематизація дозволяє забезпечити узгодженість нормативно-правових актів, а також їх адаптацію до нових викликів та змін у правовому середовищі.

Розглядаючи співвідношення понять «юридична техніка» і «законодавча техніка», слід зауважити, що законодавча техніка є одним із елементів юридичної техніки [3].

Також важливим є застосування уніфікації, яка полягає у стандартизації правових норм для їх узгодження з міжнародними та європейськими стандартами. Цей метод особливо актуальний в умовах глобалізації та інтеграції національних правових систем у міжнародне правове поле. Уніфікація дозволяє не лише гармонізувати законодавство різних країн, але й спрощує процес адаптації національних норм до міжнародних правових вимог.

В Україні, як і в багатьох інших правових системах, проблеми виникають не стільки на етапі прийняття законів, скільки під час їхньої реалізації та правозастосування. Часто виникають ситуа-

ції, коли закони суперечать один одному, мають невизначені положення або не враховують специфічних обставин окремих правовідносин. Саме тут на перший план виходить важливість чітко розробленої юридичної техніки, яка дозволяє уникати таких проблем ще на стадії підготовки та прийняття законодавчих актів.

Юридична техніка є критичним інструментом при адаптації норм європейського права, оскільки дозволяє зберігати правову визначеність та узгодженість національного законодавства із загальноприйнятими міжнародними стандартами.

Кучук А. підкреслює, що дотримання вимог юридичної техніки є важливим фактором правильного тлумачення та застосування правових норм, інакше це призводить до колізій і неефективного правозастосування [4, с. 96].

Вдосконалення юридичної техніки є ключовим завданням для забезпечення ефективного функціонування правової системи, особливо в умовах сучасних викликів, пов'язаних із глобалізацією, швидкими технологічними змінами та необхідністю інтеграції національного законодавства у міжнародний правовий простір. Покращення якості правотворчого процесу вимагає використання новітніх підходів до юридичної техніки, які дозволяють мінімізувати прогалини в законодавстві, уникати колізій та забезпечувати його гнучкість у відповідь на суспільні зміни.

Загалом, шляхи вдосконалення юридичної техніки спрямовані на те, щоб зробити процес створення законодавства більш системним, ефективним та гнучким. Вони дозволяють підвищити якість законодавчих актів, забезпечити їхню передбачуваність та узгодженість, а також забезпечити відповідність законодавства сучасним викликам і міжнародним стандартам. Удосконалення юридичної техніки є важливим кроком для зміцнення правової системи та підвищення її ефективності на національному та міжнародному рівнях.

Висновки. Юридична техніка відіграє ключову роль у формуванні високоякісного та ефективного законодавства, забезпечуючи його структурованість,

узгодженість і передбачуваність. Використання чітких методів та прийомів юридичної техніки сприяє створенню законодавчих актів, які не лише відповідають актуальним викликам, але й забезпечують стабільність правової системи та її готовність до змін.

Гармонізація національного законодавства з міжнародними стандартами є невід'ємною складовою розвитку правової системи України. Застосування високоякісної юридичної техніки дозволяє не лише інтегрувати іноземні правові норми, але й зберегти специфіку національної правової системи. Це сприяє створенню законодавства, яке одночасно відповідає національним потребам і міжнародним вимогам.

Для вдосконалення юридичної техніки необхідно впроваджувати сучасні підходи до правотворчої діяльності, використовувати новітні інформаційні технології та інструменти для контролю якості законодавства.

Загалом, вдосконалення юридичної техніки є необхідним для підвищення ефективності законотворчості, забезпечення правової визначеності та зміцнення довіри до правової системи. Рекомендації щодо покращення включають посилення систематизації законодавства, гармонізацію національних норм з міжнародними стандартами та інтеграцію сучасних технологій у процес правотворчості.

Список використаної літератури:

1. Дзюбенко О. Л. Юридична техніка відомчої нормотворчості в Україні. 2010. PhD Thesis. дис.... канд. юрид. наук/12.00.01//Олена Леонідівна Дзюбенко/Київський національний університет внутрішніх справ. URL: https://dspace.onua.edu.ua/bitstream/11300/92/1/yuryd_ref_zhur_10_3.pdf
2. Дудченко В. В., Русавська О. О. Юридична техніка (за вченням професора Рудольфа Ієрінга). *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2018. № 3. С. 12–17.
3. Калюжний Р., Макеева О. Навчально-методичний комплекс навчальної дисципліни «Наукові основи правотворчості та юридичної техніки». URL: <https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/60771>
4. Кучук А.М., Замковий Є.М., Лебеденко В. І. Юридична техніка: поняття,

- призначення, методологічні засади застосування. *Інформація і право*. 2014. № 2. С. 52–56.
5. Середюк, В. Ю. Розвиток юридичної техніки тлумачення норм права на сучасному етапі. *Київський часопис права*. 2021. № 3. С. 23–29.
6. Трухан І. М. Сучасні тенденції розвитку юридичної техніки в Україні. 2018. *PhD Thesis* URL: <http://er.nau.edu.ua/handle/NAU/34520>
-

Tsurkan-Saifulina Yu., Ahatii Yu. The Role of Legal Technique in Ensuring the Quality of Legislation: Theoretical Foundations and Practical Aspects

Legal technique plays a fundamental role in the formation of high-quality and effective legislation, ensuring its coherence, clarity, and compliance with legal norms. It encompasses methods and techniques that facilitate the precise drafting of legal provisions, logical structuring of legislative acts, and their alignment with the existing legal framework.

The application of legal technique minimizes errors, gaps, and inconsistencies in legislation, thereby improving the efficiency of law enforcement and fostering trust in the legal system. The evolution of modern legal systems is accompanied by rapid legislative changes, necessitating the use of advanced legal techniques by lawmakers to address emerging challenges. However, inadequate application of these tools may result in flawed legal norms, inconsistencies with other legal acts, and the emergence of legal conflicts. Legal technique is aimed at addressing these issues by enhancing the quality of the legislative process and ensuring that legislation is responsive to the contemporary needs of society. Additionally, it plays a pivotal role in the codification and systematization of legal norms, ensuring their unity and internal consistency.

A focus on legal technique is equally crucial for international legal cooperation, as legislative harmonization requires strict adherence to the principles and standards of legal technique. The development of this field is essential for the creation of a stable legal system that meets the demands of the modern world and ensures a high level of legal certainty and predictability. The use of contemporary approaches to legal technique enhances the efficiency of law-making, allowing for more precise regulation of legal relationships, reducing the risks of legal disputes, and creating favorable conditions for the legal protection of individuals and businesses. Its significance is particularly pronounced in the harmonization of national legislation with international standards, establishing the foundation for more effective integration into the international legal framework.

Key words: legal technique, legal system, law-making, codification, legislative process, legal conflicts, law enforcement.